

Latwieschu Awises.

92. gada gahjums. ◊ Ispuht 7 reifes ucbetā, ari swebtdeenas.

Makšā:
Rīgā un Jelgavā ešp. faņemot
par 1 gabu . . . 2 rub. 24 kap.
par 1/2 gabu . . . 1 . 20 .
par 1/4 gabu . . . — . 60 .

Makšā par pasta preeštot:
par 1 gabu . . . 3 rub. — kap.
par 1/2 gabu . . . 1 . 60 .

Makšā uf ahrfemem:
par 1 gabu . . . 10 rub. — kap.
par 1/2 gabu . . . 5 . 80 .
par 1/4 gabu . . . 2 . 50 .
par 1 mešneš . . . — . 80 .

Par adrešes pahrmainu jamakšā
10 kap.
Numurs makšā 1 kap.

Sludinajumi makšā: par rēku
rakstu rind. 10 l., 1. pusē un tefšā 30 l.
Redakcija un ešpeditāja: Rīgā
Waiwu celā Nr. 30.

Nr. 8.

Returtdēen, 10. janwari.

1913.

Swarigakais no šatura:

Baltijas fabrikas 1911. gadā.
Turki atbod Adrianopolī.
Franzijas launā minist tja.
Rumanija un Bulgarija islihgufčas.

Sinas par fabrikam Baltijā.

Pagahjušā gada beigās tirdzniecības un rūpniecības ministrija laida klajā gada pārskatu par 1911. gadu. Par rūpniecību Baltijā pārskats ieeedš šahdas sinas:

I. Fabriku un strahdneeku fšaitis.

Widsemē minētā 1911. gadā bij pawišam 410 fabrikas, suras padotas fabriku inspektoru uiraudšibai. Strahdneeku fšaitis šahs fabrikās bij 74,146, starp teem 51,072 wihreeschi un 23,074 seeweetes. 4709 no strahdneekem un strahdneezem bij nepilngadigi un no teem 161 sem 16 gadeem. 1910. gadā fabriku fšaitis Widsemē bij titai 393 ar 67,866 strahdneekem un strahdneezem.

Kursemē 1911. gadā bij 178 fabrikas ar 17,172 strahdneekem, starp teem 13,230 wihreeschi un 3,941 seeweete. Nepilngadigu bij 1725 un no teem 203 behrni sem 16 gadeem. 1910. gadā Kursemē bij titai 164 fabrikas ar 15,757 strahdneekem un strahdneezem.

Igaunijā 1911. gadā bij 104 fabrikas ar 24,132 strahdneekem, starp teem 14,090 wihreeschi un 10,042 seeweetes. Nepilngadigu bij 2231 un starp teem 143 behrni sem 16 gadeem. 1910. gadā bij 111 fabrikas ar 21,239 strahdneekem.

Wijas trihs gubernas ir preešaitis pce Peterburgas fabriku rajona jeb apgabala. Widsemē bij 6, Kursemē 3 un Igaunijā 4 fabriku inspektori. Wišā Kreewijā 1911. gadā bij 16,600 fabrikas ar 2,051,198 strahdneekem un strahdneezem.

II. Strahdneeku pelna.

Widsemē nopelnija strahdneeki 1911. gadā 20,615,204 rbl., Kursemē 3,191,602 rbl. un Igaunijā 6,332,118 rbl. Zaurmebrā weens strahdneeks nopelnija par gadu: Widsemē 330 rbl. 83 kap., Kursemē 296 rbl. 22 kap. un Igaunijā 290 rbl.

42 kap. Wišā Kreewijā strahdneeku pelna 1911. gadā bij 371,728,742 rbl. un weena šrahdneeka zaurmebra pelna 261 rbl. 15 kap.

III. Makšā ošchanas preešch meti.

Metala rūpniecība pahrswarā ir Widsemē, tur 1911. gadā bij 92 metalu fabrikas ar 21,632 strahdneekem. Kursemē tahdu fabriku bij titai 26 ar 3941 strahdneeku un Igaunijā 20 ar 3651 strahdneeku.

Koku apstrahdaschanas rūpniecība eem otro weetu. Tahdu fabriku Widsemē bij 73 ar 10,451 strahdneeku, Kursemē 22 ar 2478 strahdneekem un Igaunijā 15 ar 2928 strahdneekem.

Papira un kartona fabriku Widsemē bij 63 ar 7037 strahdneekem, Kursemē 11 ar 745 strahdneekem un Igaunijā 23 ar 1505 strahdneekem.

Koku sahgetawu Widsemē bij 47 ar 6881 strahdneeku, Kursemē 13 ar 747 strahdneekem un Igaunijā 8 ar 596 strahdneekem.

Mineralu apstrahdaschanas fabriku (wiswairaf keegelnizu) bij Widsemē 35 ar 6345 strahdneekem, Kursemē 62 ar 5279 strahdneekem un Igaunijā 18 ar 1600 strahdneekem.

Makšinu fabriku bij Widsemē 30 ar 12,025 strahdneekem, Kursemē 12 ar 1162 strahdneekem un Igaunijā 4 ar 2972 strahdneekem.

Wes tam Widsemē bij 28 šimifkas fabrikas ar 10,047 strahdneekem, 31 dšelis un teh- rauda leetuwes ar 6813 strahdneekem un 25 ausluwes ar 6587 strahdneekem.

IV. Strahdneeku fšaitis aifewišchās fabrikās.

Fabrikas ar maju fšaitu strahdneeku ir pahr- swarā. Widsemē 93 fabrikas strahdneeku fšaitis ir sem šinta. Šchis fabrikas nobarbina 6692 strahd- neekus. Kursemē tahdu fabriku ar majaf nelā 100 strahdneeku tatra ir 47 ar 3363 strahdneekem. Igaunijā 14 fabrikas ar 1001 strahdneeku. Fabriku ar wairaf nelā 1000 strahdneeku tatra bij Widsemē 11 ar kopā 23,884 strahdneekem, Kursemē 1 ar 1162 strahdneekem un Igaunijā 4 ar 15,985 strahd- neekem.

wezajōš škurienōš, un tee ir šwirbuti, kas perinas ešejā! kas tad buhs til bailigs; til leels puika! Kaha, puisti, tu wari eet gulet; es palischi pee te- wis, lihds tu buhš šapnu semē un pluhšē selta ah- bolus no koleem. Guli, firšnin, duš šaldi! Paldees Deewam, wiščh bija zeei aismidšis, eefam dihwai- nās šlanas šahneedja manas ausis! Es biju pahr- leezinata, ka wehja puššaa aifšaneja lihds. Tad es gahju atpakaļ Latinas ištabā un apgehrbos. Ari Latina guleja zeei meegā.

Kluši es atwebru durwis un gahju bes trofšchaa pa dšihwojamo ištabu; nebija panehmušē lihds šwezi, bet va augšcheeem logeem eenahza društu gaismas, un es wareju wišu it labi ištait. Preešchitabā bija nolaištās tnuščhās aifšahrines, bet leja šahlē wajadbeja buht wairaf gaismas.

Wes trofšchaa es pawehru društu durwis, bet tad ištuhfuses atšahpos. Apakšā lamina preeš- chā stahweja uf galda degošchaa lampa, un uš trepju pirmās pakahpes bija noštahjusees Marija, galwu društu noliekufi, wehriģi klaušdamās! Waj wina mani bija manijufi un taištjās lahpt augšchā?

To eedomajotees, man palita nelabi, jo man radās bahšas, ka mani waretu peekert pce špeego- schanas. Wes tam — man šahē abi weišchuli bija nepatihlami. Ko tad wina šchē til wehlu gribeja? Waj tad šchē pateefi kaut kas notika, lam bija šahargas no gaismas?

Kad wišs palita klusu, wina apgreesās un no- sehās pee galda uš krehšlu. Wina apnehma zee- schaki ap plezeem beegu lafatu un šahša adit.

Dihwaini! Waj tad wina bija noštahdita u' wakti?

Es eedrošchinos tikko elpot; dšilšch klufums, tikai šchad tad štraujats wehja gruhdeens, turjch no- rahwa no koleem lapas un puhja tās pret logeem.

Wespejchi es šarahwos: te tas atkal bija — tas

V. Nelaimes gabijumi.

1911. gadā bij fabrikās nelaimes gabijumu: Widsemē 6025 ar 22 nahwes gabijumeem, Kursemē 1176 ar 4 nahwes gabijumeem un Igaunijā 2148 nelaimes gabijumi ar 6 nahwes gabijumeem. Wišā Walfi bij 86,745 nelaimes gabijumi ar 485 nahwes gabijumeem.

VI. Streifi.

1911. gadā bij streifi Widsemē 20 fabrikās ar 4762 strahdneekem, Kursemē 10 fabrikās ar 2186 strahdneekem un Igaunijā 5 fabrikas ar 352 strahd- neekem.

VII. Babalšis.

Babalšis tifa ismaksots 1911. gadā nelaimes, nahwes, ugunš grehtu u. t. t. gabijumos: Widsemē 2008 gabijumos 15,294 rbl., Kursemē 153 ga- bijumos 1579 rbl. un Igaunijā 2711 gabijumos 11,791 rbl.

VIII. Sutas katli.

Sutas katli, kuri padoti fabriku inspektoru uš- raudšibai, bij 1911. gadā Widsemē 113, Kursemē 34 un Igaunijā 33 šutas katli.

„Spreiditis“.

Nr 31. dezembri 1912. g. nobeidšas „Spre- dita“ 13. gada gahjums. Pagahjušchā gada „Spre- ditis“ ištahjis 123800 un wišs 13 gados 1 milj. 696,000 ešemplaros, apzeemois atkal daudj tizibas brohtus te dšintēnē un tahšunā, un eepreezinajis un širrinajis šaweem Deewa wahrdēem laštaju širdis. „Spreiditis“ tapis tahlu pašihštams un daudšcem jo mihlšch, wišcem teem, kuri naw atmetušchi tizibu, pa- šihdami winas leelo bagatibu un wehrtibu muhšu laifos, un kuri atinušchi, ka tagadejā grehtajā dših- wes zihnā nepeezeeschami wajadšigi špehki no aug- šcheenes, lai neetu bojā, kuri šin, ka galwenatais zilwekā ir wina dwehšele, kuru war apmeerinat titai tos, kas pazetas pahri par itdeenišchibu un ištih- zibu, un norahda uš muhščhības tehwa mahjam.

„Spreiditis“ grib nu zaur šawu Deewa wahrdū šaturu apmeerinat šchahdu dwehšeles ištakumu, kas

Selmena wiščhā.

Šahšis no P. Weifes.
(Turpinajums.)

Šchodeen mehs gahjam jau agri pce meera, un palštens nebija wehl weenpadšmit, kad es no Lati- nas elpošchanas maniju, ka wina aizmigufi. Klufi es ištchlos, ušwiltu mihštās iupelites šahjās un gribeju patloban ušwiltu iumščos rihšwahrtus, kad dširdeju Kolas ištabā dšilu nopuhtu. Društu šatruh- los. Waj behrns bija pamodees? Ko tam man bija šapahrleezinas.

Kolas ištabā pašahwigi dedja maja naftšlam- pina, kuras wahjā gaismā es eeraudšiju, lā pušens pašchu laifu dšifati eefotas špilwendōš un nopuhlas wiltt segu pahr galwu.

Ahtri peegahju pce wina mašās gullinas un šauzu pallufi wina wahrdū. Deegi eekleegdamees, wiščh šahšchjās šchodu; žiršainee matini stahweja ša- jufufchi ap wina šaharjufcheem waidšineem. Ar abām rozinam wiščh man aphehrās ap fallu.

„Waj ne, krumšahmin,“ wiščh ištchulšieja — „šchonati jau wiščh nenahšs?“

„Kas tad, behrni?“

„Tas breešmigais, kas tā leen un lošchā un ap šeenam daušas.“

Es šarahwos. Tā tad taphēz Kola eeratās špilwendōš un willa segu pahr galwu!

„Kaphēz tad tu mahminai par to nelad neefi šahšijis?“

Pušens wilžinajās. „No eefahštuma jau stah- šiju, bet mahmina tureja ausis zeei — un wehlat es par to ari Marijai stahšiju, bet ta mani ween- mehr ištmehja! Wet es pateefi nebiju šapnojis, krumš- mahmin Anna, pateefi ne. Dširdejis turpretim ešnu deegān beechi. Waj šini, kas tas ir?“

„Wullin, kas tas nu buhs! Tas ir wehšch

pašs trofšnis — ta pati dihwainā bahrdona un šchwihštona!

Wet wehl wairaf mani ištbeedeja Marijas išt- rešchanas! Pce pilnajam škonam wina bija ištchah- wusees gahšā, rofas pa pušei pret muti pazehluši, azis bahšigi uš trepem pawehrušufi. Waiwu pilna wina klaušjās neluštēdamās, lihds trofšnis rimās. Ari kad šlanas bija ištudušas, wina palita netuštē- damās stahwam, itkā wina nemeera pilna kaut ko šagaiditu. Kad wišs bija klusu, wina dšiti nopuhtās un apsehās uš krehšlu.

Tagad es pahrdomaju, ko es wišu wareju pce- dšihwot. Šchoreiš es trofšni biju dširdejuši no pla- šchās šahšes, ne no zilwekem aif manis. Un kas wehl wairaf. Marija trofšni bija dširdejuši tikpat labi kā es! Wina laifam bija bahšas, ka to winas kundje un es waretu dširdet. Ja, wina laifam bija ta šausma, ka es mehginahču šcho leetu ištibinat. Pce tam es nowehroju, ka winas modriba man to šcho- wakar bija darijufi neešpehjamu. Tagad wajadbeja gahdat, lai wina juštōš drošchā, eefam es špehru šoli tahlat.

Es dreheju aif ušbudinajuma, kad es durwis klufi aifwehru un gahju atpakaļ ištabā. Wehl štundam es biju nomodā un prahtoju; weena leeta man bija glufchi štaidra: ja Marija rihšu, pcejardšigi ištclau- šchmata, teizās dširdejuši trofšni, tad Latinas bahšas bija pilnigi dibinatas!

Peektā nodala.

Rahškoichā deena bija šwehšdeena. Es ar šawu braudšeni biju pilšchā apzeemojuši tuwako bahnizu. Wina man bija teifufi, ka wina pret rihšu atkal bija dširdejuši nejawto trofšni, bet ka wina tagad pati domajot. ka tas ešot wehšch, kas wezajās telpās plofotees!...

Man šinams drošchi leekas, wina teiza, ka es šcho trofšni dširdū lauru wajaru. Wet kad lahds ba-

šah tagad arveem wairaf parahdites, un stiprinat zilwelu dšiwes zihū. Tapehž wīnsch polizis dau-
bjeem par mihū, ušizamu draugu, turu latreisi sa-
gaida ar preešu. Tā "Spreiditis" kalpo eefšchjai
mihū un iščhīras no žiteem laifraščteem ari zaur
to, ka wina eenehnumi, atšaitot iřdewumus par ee-
šchjanu, iřuhtičhjanu u. z., uolemū weenigi lab-
darigeem mehrteem, tā nabagu kopščhānai un eefšch-
jās mihūas zenteenu weizinaščhānai. Tā "Spreiditis"
ari 1912. g. strahdajis jawnu šwehto un jawnu mihū-
jās darbu turumā un tahtumā, te pee mums dau-
dajās draudjēs pilščhās (sewiščhki Rīgā, Selgamā
un Tulumā) un uš jemem, tā uš fugeem oštās un
taščhājās juhrās, plaščhajos Kreewijas meščos, taščh-
lojās pilščhās Kreewijā un Sibiriā, Latvešču so-
lonijās Ceiščhkreewijā, daudžumos zētumos Rīgā (tur
winu par weli iřdaliā), Peterburgā un Sibiriā
kalnraštumēs. Daščs labs "Spreiditis" wahrds buhš
te kriis uš labu seni, staščhijis Latvešču deščleem
un meitam par iřtēnām muhščhigām tehwa mahjam
un ūstinais uš jawnem kriisgās tijības un mihlēsi-
bas labem darbeem.

Ar pirmo janvārī 1913. g. Spreiditis eefšchja
jawnu 14. gada gahjumu un tapehž greeščos zaur
ščhim rindixam ar luhgumu: "Abonejat no jauna
"Spreiditi" — pee wīseem ewang. luterizigeem tu-
wumā un tahtumā; iřpāščhi pee wīseem, kas aifša-
weti zaur jawnu darbu un amatu waj zaur žitu to
šwehtdeend apmeklet deewalščpojūmus, tā ari pee
wīseem teem, kam kaščs šlins waj wežs peederigais,
waj kaščs dšimtos loželis tahtumā, p. p. Kreewijas
kolonijās, tur baņizās naw aifšneebjamas, waj taščh-
lajā Amerikā, lai wīneem "Spreiditis" aifnešu dšim-
tenes garigo šweizinjumu mihlajā mahtēs walodā
un ūstinais winu garišs iřpēhūs!

Ari pagāšm waldeem aifrašču uš ūcho laifrašču
ar luhgumu to obonet jawnem nabageem nabagu
mahjās, lai zaur kriisgā mihlēsihu ari ūcheem naba-
dšineem eefšchdēmu winu drauhmajā un weentiligā
dšihwē gahmas šarinsch no augščheenes. Wīseem
preeščhneeleem un mahjās tehweem ari buhš kalpot
teem, kas wīneem kalpo. buhš ruhpetees newem par
jawnu apāščhneeku un apšalpotaču meefigo labščhijibu,
bet ari par winu dweščheli, turu peenahšumu wini
iřpildis, dahwadami teem "Spreiditi".

"Spreiditis", pee tura strahdā lihds daudž
Widšemes un Kuršemes, pat Ceiščhkreewijas mahzi-
baji, iřnahl ap 80 reiř gada, wairaf nelā žiti nebaščs
laifrašči un to war abonet B. S. Hēlera drulatawā,
Rīgā. Palejas eelā Nr. 5, pee Domes baņizās, un
tas maščā ar preeščhīščhānu pa gadu 2 rbl., bei
preeščhīščhānas tīfai weenu rubli; 10 eř., ar pree-
ščhīščhānu sem weenas adrejes — 12 rbl. 30 eř. —
80 r. u. t. t. Abonet war ari pee draudščhū mah-
zīteem un grahmatu iřgotowās. Daščhi pehdejo
gadu gahjumi wehšt dabujami par 1 r. gabalā. —
Deewš lai šweht no jauna "Spreiditi" gaitu un
paščhīr wina žeku ari iřhīal gabā!

Mahž. R. Freidenfelds,
"Spreiditi" redaktors.

Cekščhseme.

Janna rihžiba priwatu skolū leetā.
Galwas pilščhās laifrašči ūno, ka Peterbur-

ščhijās, it tā baščhālns sagaiditu daudž, daudž ba-
šaliu. Man ir deemščehl wīfai dšihwa fantařija.
Waj tu man tizeři, es eřmu weřelu ūpolu kařitu sa-
domajūři? Tur mudščhet mudščheja no kařwehžweeteem
un nořeefšneeteem — un pat Alekšandrs —

"Tu gan domaji, ka tawe wihrs ir nihiliřts
waj pat rařbaineeku wīřneefs. Ja wīnsch to ūnatu!
Es peešpeebos ūneetees. Un tapehž tu wīřpīrms
biji uř nořlehpumaina pret man?"

"Ja, es negribeju tew tant eefšatitees manas
šitās ūrds dšilumos. Ja jel tu ūščhu pařhū!
Bet driřh tu ar or winu cepařiřees; wīřwehšlatais
nařtojču iřeščhdeen wīnsch buhš ūche. Wīnsch ir tīf
gadrs un tīf mahzīs — waj tu jan eři bijūři wina
darba iřhābā?"

(Turpmā wehl.)

Sihkumi.

Žihwa ar šlimibam un wežumu. Sla-
wēnais prořesors Weišchnikowš Parisē kopā ar ja-
weem tuwateem lihdsdarbineeteem jau ūen nobarbojas,
iřpēhībami tās parahdības, kas organišmā noriřnas
pee barības jařmēščhānas. Tagad pilnigi iřšaid-
roņees, ka muhju jarnas ir iřsta laboratorija, turd
iřgatawo daščhābas giřis, zaur turām tad ari noteef
kroniřtā paščhāģiteiřchānas, jeb tā ūantā autointořfi-
kařija. Šchāi pehdejai tad ari ūnatu wihri pee-
greesuščhi wīřu jawnu ūřmanību. Wini nařhūščhi pee
šehdščena, ka ūcho nařweřku — ūenola un indola
raščhōščhāna aifarajas no weenas waj otras jarnu
šoras. Daščhās bakterijas war rabi iřšius tořsinus.
Un tīf lihds to tas bij aifhīs par pilnigi patesu,
tad ari tuhřin wajabjeja stařtees pee jarnu šloras
pahřwehřchānas, lai to padariu pilnigi nelaiņu.
Birmee mehģinajumi ūchal ūinā tīfā iřdariti ar
řchāba peena mikrobeem, jo bij nowehrois,
ka tās tautas, waj žiliis, turas galwenā kařitā pahř-

No 6
PAPIROSI
10 gab. 6 kap.
Sab. „Laferme“, SPg.

gas-mahžības apgabala ūrators preeščhijis wīřam
priwataim wibeem mahžības eefšchēm ūawā awga-
belā rařtu, ka tām wīřā ūawā eefšchēd dšihwē
un rihžibā jaturas pee teem paščheem nowelū-
meem, kaščhi pařtahw preeščh křona školam. Tā
mahžības loifa kařtumam, ilūmam, ūundu ūai-
tam u. t. t. jahuřt tařdeem pařdeem, tā křona ško-
lās. Tāpat jařabala ari mahžības materials. Ja-
eewed školneeku ūeknu apřimeščhāna, pee kam nedriřh
leotot nelahdu žitu, tā weenigi peežu baltu ūistemu.
Nedriřhū peenem tařdus školneeku, kas pahřneeb
noteitko wežuma normu, waj ari wihrs noteitā kom-
lektā. Sewiščkos iřnehmuma gadījumos no pehdeja
noteikuma war atřahptees tīfai ari mahžības apgabala
preeščhneezības atļauju. Pee ebreju ūřnemīščhānas
školā jaeewehro proženta norma, jařraja no wīneem
polizijas awleeziba par teefibu ūřuretees tājā apwidū.
Školotajus un audřinatajus nedriřhū pēlāsti pee no-
darboščhānas školā, pirms naw ūanemā mahžības
apgabala preeščhneezības atļauja u. t. t. Augščhejo
nowelūmu neeewehroščhānas gadījumā priwatais mah-
žības eefšchēd war tīf šlehģtas.

Saidamās amneřtijas leetā.

Wīse "Reiřch" bij eewectojuře ūinojumu ar
wirrařtu "Maniřeta projekts", turā aprahđiti pa-
mati un robeščas nodomataim ūehlařtibās attam.
Tee eřot jau iřšrahđati un peenemti eefneegščhānai
miniřtru padomei no komitejas, kas eezelta preeščh
řwinību ūarīřhōščhānas par peeminu Romanowu
Nama 300 gadu walbiščhānai. — Uš to nu Infor-
mařijas birois, tā "Peterb. tel. ag." ūino, iřšaidro,
ka minētā komiteja naw eefneeguři nelahdus preeščh
likumus miniřtru padomei. Jautajuma iřšrahđā-
ščhāna atteežibā uř ūehlařtibās aktu pehž ūawas
dabas nepeeder pee ūdewumeem, tui noteitki komi-
tejai, kas darbojas hořmeiřara Buligina preeščh-
šehđibā.

"Seeweščhū deena."

Peterburgas ūabriku strahđneezes (noturejuščas
daudž ūapulzes, turās nolemis peenem starptautiřtā
biroja ūřoģinajumu, pēdaliitees 10. ūebuarī pee
starptautiřtās ūeeweščhū deenas, turā nodomats ja-
riřlot preeščhāščhūms par ūeeweščhū teefibam.

Zuturu panama.

Zuturu ūuhtijumos no Obejas uř ūuwģeem
Austrumeem uřeeti leeli noblehđijumi. Špēlants
Kofmanis kopā ar twaiřonu ūabeedribu ūino-
juščhi, ka ar zuturu lahđeteē fugi zētūščhi awariju un
lahđiņščh iřmeřts juhrā, bet pateřibā to pahřlahđeju-

ščhi žitos fugos un ūuhtijūščhi šlepeni uř Angliju.
Zaur ūcho blehđibu křonim nobariti wīřģigi
faudejumi. Sagaidama intereřanta prařwa, kas
daudž to žels gahmā.

Wpřtaņušchō awiřchu ūlāis Kreewijā
pehž ořģialām ūinam kařlot no 1904. gada lihds
ščhim jau ūneebjotees pee diweem tuhřtořcheem.

Darba truhšums Lodņē

peenehmis toti plaščhūs apmehrus. Lai žit
neži iřpaliřdžetu bei darba polikščhājeem strahđne-
teem, tad ūabritanti ūalařģiņūščhi 18,000 rbl., to iřdala
winu ūarjā, pa 5 rbl. ģimenei nedelā, tā tā peea-
ģuščheem zaurmehřā iřnahl pa 25 kap. un beřneem
pa 10 kap. deenā. Komiteja, tura pahřřin wīřu ūcho
leetu, luhģi laifrařtus iřřinot, lai strahđneeki nebrauģ
uř Lodņē melet darbu pirms kriře naw pahřģawjuři.

Kooperatiwā kufřiba Polijā.

Polijā pařtahw wairaf ūintu patehřetaju be-
dribu, turu gada apģrořiba ūneebjas pee 10 miľģo-
neem rublu. No wīřam ūchim patehřetaju beedri-
bam 240 gabalas ir apweenojuščhās iřpāščā ūawe-
nibā; par wīřam kopā ir 30,000 beedru, tui
kopā zaur jawnū beedribam gada eeta ūpa pahři
par 200,000 rubleem. Saweeniba ir nobibi-
najuři leelnoliktawu, tura beedribam-beedrenem paga-
juščā gada peegahđajuři prezes par wairaf neřā
1 miľģonu rublu. — ūomehř polu kooperatiwās ūu-
řtibas wadoni naw ar to wehl meerā un aifraģda,
ka ūuřtibai buhřtu wehl labaki panahřtumi. ja no tās
iřmeřtu politiku un ūetotu tīfai ģaimne-
ģiřteem mehřteem.

**Wijūščhāis Portugales karaliř Ma-
unelē.** tā Peterburgas laurrařti ūino, eřot nolau-
pijs Mařlawā kařdu ūaiřtu ūiřģheeti. Wīnsch ar
to neřen apāřal cepařiřees Parisē, eemihlejees wīnā
un tai wīřur ūeģořis, lihds beidřot Mařlawā wīnam
to iřdewees dabut rořā un šlepeni aifweřt uř ařřjemem.

Peterburga. Meščhoniģu aifreehibas
darbu pee ūawas lihģawas ūhurinowas bij pa-
řrahđajis iřģdeneeris ūaščhins — proti pēehģis
tai ūeju ar ūehřtařhi, zaur to wina jaudejuři
ređjes iřpēģu un bei tam wija ūeja břeģm-
ģi ģařrořlota. Wina ar ūaščhūnu bijuři jau
ilģaku laiku ģaberināta, bet tad cepařiņūřes ar ta
ģeno un meščhoniģo rařturu, tad attekuři, par to
tad ūiřis neřilweřs wīnai tīf břeģmģiģā kařitā atree-
bees. Tagad teēja wīnam pēeřpreeduři pēeģuģ g-
dus ūatorgas.

Mařlawā. Miľģu mantojums. Wī-
řes ūino, ka Mařlawas ūaneralpalata patloban no-
darboģoģees ar mantojuma nobolka noteiřchānu mi-
riřchā tureenes miľģonara Windowřta pařařpalikščhāi
mantibai. Windowřtis prožentu papiros ween at-
řahģis 100 miľģonu rublu. Bei tam wehl leelu dau-
džumu paģu no daščhādeem leeleem un eeneģigeem
uřnehmumeem, wairafas muļģas, namus u. z. iřpa-
ščhūmus un mantu. Bet mantojuma nobolka křonis
wehl newar dabu, jo wehl naw iřšaidroģees, kas
ģcho miľģu baģatibu mantos. Teēščhū mantineeku
Windowřkam neeřot.

Kanna. Šlepfawigš laupiřchānas

teef no peena produkteem, ir iřturigas, weřeligas un
dšihwo ilģu muhščhū. Rā uř peemehru aifraģđija uř
fraņščhū ūwineju, ūermeta-riřtu Argentinu un Bul-
ģariju. Šimts gadus weži žilweři tur naw nelahds
reimūs. Un beidřat ari Kreewijā, ūubanas apgabala
Karatščhājā wīři weetejee eemihmeeki pahřteef tīfai no
iřpōščhi preeščh tam ūagatawota peena, wīři wīni ir
weřeligi un jaņneeb firmu wežumu. Tur ūiberdā
ir raduřes pat nometne, tur wāřaru ūabrauģ daudž
šlimneeku, ařřstetees ar ūcho peenu. Un ūen jau ir
nowehrois peena fermentu labais eeřpaids uř dařchā-
dām kungu un ūrnu šlimibam, turas ūehluščhās no
puřščhānas proģeēm. Un ūchee fermenti jarnas war
darbotees tīfai tad, ja tur atrodas ari ūulurs; bet
ščhis pehdeļiģ teef wo barības iřģhģis jau pirms
tam, ka ta nořhūři lihds reģnāģai ūarnai, turā pa-
řtahwigi noteef puřščhāna. Lai ūche rabiwu wajabģigo
daudžumu zuturu, ir diwi lihdslekti: war leetot ar
zuturu baģatu barību, tā beetes, burģanus, wihnoģas
un wīģes, turu ūulurs, tā to iřmeģģinajumi rařda,
nondahl lihds reģnāģai ūarnai; bei tam war mehģinat
eeweiř fungi tařdas bakterijas, turas barības šleh-
keli pahřwehřščhā zuturā un tā ar to apģahđā reģno
jarnu. Un nu pat pehdeja laifā ūhīs miřroģar-
niřms ir atřařis un nořaũķis par Glycobacter
peptolyticus. Ir jau iřdariti daudž mehģinajumi
ar to pee dšihweeēem un ar teģjawnem panahřu-
meem, kaut gan pehūščhānas darbs ar ūcho jawnu
bakteriju wehl ir tīfai kařtumā. ūomehř panahřkumi
ir tīf iřģhđoščhi, la leel žeret, ka tuwafā nařtoņē
buhš eefšehģjamas nowehřti organišma
paščhāģiřteščhānos. Lihds ar to ari pats
wežums wairš nebuhs iř biřštam, jo wina tuwo-
ščhānas galwenā kařitā atřarajas no derigo meeřas
audu iřřtauščhānas zaur tā ūaũģtajeem ūarģaudeem,
kas ari galwenā kařitā tīfai noteef zaur jau mineto
organišma paščhāģiřteščhānos. — m.

Peena ūabeēřinaščhāna ar aũģtawu.

Peens jatur 90% ūhđens, tura ūwars pee iřģuht-
iřchānas jařamāřā lihds. Zaur kopščh dařdeem gabdeem
war iřgatawot pulwerweidģu maģu, ūhđeni iřģarinoť
un tā dabutos beejumūs jařchāweģot. Šchi maģa
jatur peena ģoroģoģchās jařtahwdařas, tauřus, peena
zuturu u. z. ūeetoģot pēleef wajabģigo daudžumu
uřđens. Tagad diwi fraņģuščhi, ūefonts un ūenwits
airaduščhi, ka ūcho pulweri war iřgatawot ari zaur
aũģtawu. Pee — 2° peens tā jařař, ka ūhđens
nořchāras tā ūneģa pahřilās. ūeelatu aũģtawu tā
— 2° nedriřhū leetot, jo tad rařtos ledus, turu
newarot no peena maģas nořchē ri. — l.

Sařaras ūmiľščhū tuřni pahřwehřti par juhru,
kas jau ūen deenam proģektets, tagad par jaunu
pēeģoģiģees iřdarit kaščs amerikaneetiřs Eřģģģoņē.
Šchim noluhķam ģaiřrořot 100 kilometru ģarģā ūa-
nāis uř juhru, no kureenes tad tuřģneņis pēeplu-
hdis ar ūhđeni, un tā Sařaras tuřģneņchā weelā
iřģeēes jauna juhra, puři tīf leela, tā Wīdus juh-
ra un fugoščhānai deriga. Zaur to rařtos eřta
řatģime ar Wīdus-ūřřiku, un leela dařa no tagad
neauģģiģā Sařaras tuřģneņchā taptu auģģiģa. Zaur
to ne tīf ween pahřmāninos ūřřikas weids, bet
ari Eiropas ģlimats: wīnas deentwīdu dařā ias
taptu miřrařs un miřřtařs, bei ūeemelos — weh-
ģařs. Bei tam, ja Sařarā rařtos juhra, tad, pehģ
ařronomu apřehģineem, pahřweetotos wīřa ūemeš
ařs un wīnas wīřū notītu leelas pahřģrořības un
warbuht ari kařtařtořas. — m.

Prařtneefs. Kařeģ juhs neķad nedodat no-
baģeem dahwanu?

— Tapehģ, ka ir teiřts: „No pats negriģi, to
otram nedari, un es negriģu, ka man kaščs ūneegtu
dahwanas.“

Kad wina ūuřē. — Waj juřģu ūeewa pro-
ģuřet?

— ū ja, bet tīfai tās ģabijumos, kad tai jau
taju, tur tā patwadģuři wāřaru.

Latw. Sawst. Apdr. Beedr.

Felgawā, Katoku eelā Nr. 44,

Felgawas Laukf. Beedribas namā.

Rigas kantoris: I. Rehninu eelā Nr. 27.

Nota la 8: Vēpajā, Aisputē, Kuldiģā, Vēel-Čerē, Saldū, Raudawā, Piltēnē, Wēntē-pilē, Talsos, Tukumā, Vauskā, Zekabstātē, Subatē, Zehfīs, Sigulbā, Wodonā, Stukmanos. Zitur agentuwas un agenti jau ir un teel cerihlotti.

Apdrošchina pret uguni

wifadu nekustamu un kustamu mantu (ari inwentaru un rasču),
1911. gadā par 17,660,086 rbi.,

pret sašišchānu un šaplīhšchānu

wifadus štiklus un logus, šewiškki špogulus un škatu logus.

Apdrošchina wifadus kapitalus

uš miršchānas un šadsihwošchānas gadījumeem, kā ari

is dara beħru naudās apdrošchinaschānu.

Deemehrs:

I. Zantajums: Čimu 25 gadi wezs un wehtos jaweem behrneem apdrošchinat 500 rbi. leelu kapitalu uš jawu miršchānas gadījēnu (kapitāls ijmāšajams iudlin peħz manās nahwes) un jablat noša'u. Ia ja es šadsihwoju sawu 60. mubšča godu un tad me I nečmu nris — šči apdrošchinatā nouda (500 rbi.) ijmāšajama man pašcham. Premi-jos arihu mašat 10 gadu un apdrošchinaschānai jastahšas tuhīt špehā.

Atbilde: Jums jomāšā līdži Juhšu miršchānai, bet bet ne ilgat tā 10 gadus no weetas iŕgabus 25 r. 66 f.

II. Zantajums: Čimu 40 g. wezs un wehtos sawat famištai nodrošchinat 200 r. uš sawu miršchānas gadījēnu (preešch šamām behrem) un premijas arihu mašat 15 gadu no weetas. Apdrošchinaschānai jastahšas tuhlin špehā.

Atbilde: Jums jomāšā līdži Juhšu miršchānai, bet neilgat tā 15 gadus no weetas, iŕgabus 8 r. 22 šap.

Tuwatus pašchaidrojumus uš peeprašījumu iŕšneedi ari ar rakšu un iŕšūhja proipektus.

Walde.

Bertas Dsenis

seeweeshnu isglihlibas kurši

Rigā, Parka eelā Nr. 6, di. 7.

Kurši pašahw 5 gabūs. Kuršs mahža kreem, latw., wahzu un franšču wološas, aritmetiku, wehšturi, geografiju, dabas šini-šas, pedagogiju, dšedrašchānu un šhmeschānu. Mahžibas noteel walaros. Wezums now aprobečhois un eekahšees war ari pr wetas seeweetes. Kuršu mašā mehrena. Mahžibas šahšās 9. janvārī pulštien 7 watarā. Teeiteites war iŕšenos no pulšt. 11—12 šuršu kanzlejš. Šaulutšči eelā Nr. 15. Telefons Nr. 51-61. Peenemšchāna turpinās.

Seme

apm. 1000 puħrweetas teel pašhrota par dšimtu dashchada leeluma gada-los par 150 rublu puħrweetā

Mhnes muišchā

5 weršes no Felgawas.— Teel ari iŕdoit uš mubšče renti buħwiploiti wo-šarniģu buħwei pee Wastawas Wenspils dšelšjela šajijas „Reiserling” ne-šahlu no Vēelupes šhasta.— Šapeeprāša Tētelimindēs Šegeros pee paš-wohneeka F. Reubert š.a. Telefons 376.—

Čšhuguna leelawe, granita šahgeloma un šliħpet.

F. Lahzis, Rigā.

Peedahwā dashchabus iŕhuguna, granita un marmora šapu krusus un peemineklus par m.ħrenām šenam. Fabrika: Wētenberģa eelā Nr. 19. Telefons Nr. 24-87. Fabrikaš nodala: Weera eelā Nr. 33. Telef. Nr. 64-36. Nolištawā iŕhuguna prezem: Terbatas eelā Nr. 26. Telefons Nr. 986.

Nolištawā granita prezem: Weera eelā Nr. 33. pašča namā. Telefons Nr. 54-36.

Pašča adreše. J. Lahzis, Rigā.

Awotu eelā Nr. 29.

Rig. Latw. Labd. Beedribas

I. Šchubichānos kurši un šchnitu šhmeschāna bš. 12. Mašā par pušgabū 20 rbi. par šchnitu šhmeschānu ween 10 rbi. Šchubichānai peenem darbus ar no aħreenes.

II. Seeweeshnu rošdarbu kurši bš. 13. Mašā par gabū 35 rbi. par pušgabū 20 rbi. par mehā. 5 rbi.

III. Wabšilas awatneezibas šhundaš šem F. Reuman jndi. wabibas nošchāna, dēdšinaschāna intaršija, metala darbi, pōdneeziba un i. t. Mašā par gabū 15 rbi. pas pušgabū 8 rbi. Seeweeshnu rošdarbu kuršu mahžeklem par briħwu.

IV. Walara šchubichānos kurši pirmdeenās, treschdeenās un zeturt-šeenās no 7—9 watarā. Mašā par mehā. 2 rbi.

V. Weshmašas šchubichānos kurši štrahneeku šewam otrdeenās un peestpeenās no 7—9 watarā.

Wišos kuršos war eekahšees šatrā laikā. Peeteitees war šatru deenu pee kuršu waditajam. šef tam pee Dr. Wūhlenbach šdes Warijas eelā Nr. 55 di. 1 no plšt. 2—3 p. p. Mahžibu šahšums 10. janvārī

Čirdšneezibas un wahpneezibas ministrijas pašhūd
šahwofšči profesora M. F. Šerlowa.

techniski kurši

abeja dšimuma personam.
Rigā, Štabu eelā Nr. 91.

Kurši doħ galīgi iŕgliħibu špez ali mechanikeem, elektro-technikeem, architekteeem, iŕšcheneereem un mehneekceem. Mahžiba kuršos iŕgli 2—3 g. Kuršos peenem abeja dšimuma personas, ne jaunatās par 16 g., tuwas beigušchās pilšehtas školu waj ne mašat. Ia 3 šahšes widus mahžibas eekahšēs. Mašā 50 rbi. pušgabū. Kuršu šahštus iŕšūhja prei 7 šap. pašmaršu. Oira peenemšchāna notifs janvārī 1913. g. Mahžiba no otrās peenemšchānos notifs walaros. Pirmās peenemšchānas kuršos eekahšās waitat ia 150 kuršistu. Kanzleja atwehreta šatru deenu no 9—12 un no 3—5 p. pušb. Kuršu pašhrijais peenem personai šatru otrdeenu no 9—12 riħtā.

Skolneekus

peenem torteli Vēelajā eelā Nr. 21, Allunana šehā pee F. Čihs.

Alus bodes telpas

iŕrentejamas Krona Wīrgawā. Tu- wati Vēelajā eelā Nr. 17. di. 2.

A. N. Bogdanowa

tabakas šabrikaš noliktawa

Felgawā, Pašča eelā Nr. 4. eeteiz wistabatās

papirošu iŕšchaulites (bilies) iŕ pašča auto-mech. šabrikaš

„Sankt Gotthard“

šarp iām: šoka šofitēs par 250 gabalu, tā ari Wērlines 100 gab. ar šabu mubštiti šatrā šofitē un „Šaršija” ar gliħtu walfis eħgli. Šmaršhiga tabaka: Šalts 1/4 mahž. 46 šap., 1/8 mahž. 23 šap. Wēšlina špezialtabaka: „Typen. Zwāda” nepaħšchjama labuma Wapiroš wifas wai af weeprašjās šortēs par leħtā šenam. NB. Wifalpaħšchjemeem wis- šabaka eepiŕšchānas weera. Tabaka 3. šorte jau no 70 šap. mahžina un šigarus no 7 rbi. 80 šap. no 1000 šahfot.

Объявление.

От Начальника Митавской Поч- тово-телеграфной Конторы.

Съ 1 сего января закрыть Ми- таво-Шавельсий трактъ и пре- кращенъ ходъ почтъ между Янишкями и Эллеемъ; коррес- понденция между этими пун- тами будетъ направляться до Митавы и Шавель, смотря по ходу почтъ и мѣстъ ея назна- чения, согласно вновь установ- леннымъ росписаніямъ для об- мѣна почтъ пунктовъ располо- жения. — (Предписаніе Началь- ника Рижскаго Почтово-теле- графнаго Округа отъ 29 декабря 1912 года за № 45851.)

Объявление.

Начальникъ Одесскаго почто- во-телеграфнаго округа объяв- ляетъ, что въ Управленіи окру- га 21. Января 1913 г. въ 12 час. дня назначаются публичные тор- ги, а 25 Января переторжма, на сдачу подряда по заготовкѣ книгъ и бланковъ почтоваго дѣлопроизводства для учреж- денной Одесскаго почтово-теле- графнаго округа, срокомъ на четыре года (на 1914, 1915, 1916 и 1917 г. г.)

Желающіе торговаться пригля- дяются явиться на торги лично, или же прислать къ онымъ за- мечатанныя заявленія съ цѣна- ми и представить залогъ въ раз- мѣрѣ 4000 р. блей, составляю- щихъ приблизительно 10% годо- вой подрядной суммы.

Кондичи и альбомы бланковъ и книгъ можно разсматривать въ Управленіи округа (Одесса Коблевская 33) въ присутствен- ные дни отъ 9 до 3-хъ час. дня, равнымъ образомъ кондичи мо- гутъ быть высланы по требо- ванію, оплаченному герб. сбо- ромъ.

Начальникъ Одесскаго п.т. округа Дѣйствительный Истатскій совѣт- никъ Воронковъ.

Дѣлопроизводитель Зальскій,

Šaut aħtraki juħgus juħgtu, Šaifmas šrautu wejumian. Šumsā gaiba šeme, šaudis, Šiħšais šahrlinšch štrautmēlā. R. S.

R. C. B. Latweešnu

mušejs

(Wig. Pātū. Weedr. namā) pablikti atwehrets pa šwehtdeenam no pl. 10—12/4 deenā un tresch- deenam no pulšt. 11—2 deenā. Še-šes mašā 20 šap., šolnees- deen 10 šap., šolneestem weenšopus pa školam waj šahem 5 šap. Mahžā šahšobas laikā.

Štufeja pašhrijais.